herpy

GEKKOER

Yucatan banded gecko

Coleonyx elegans

En slank, nataktiv jordgekko fra skovene i det sydlige Mexico, Guatemala og Belize, med sorte, kantede bånd på beige grund og bevægelige øjenlåg. Den er i familie med *Eublepharis macularius*, men mindre og spinklere, lever af små insekter og vil have det lunt med et fugtigt skjul.

Familie: Eublepharidae Tidligere navn: *Coleonyx coleonyx; Gymnodactylus scapularis* Udgivet 15. november 2026

SPECIFIKATIONER

DYRET

Voksenstørrelse	**13-18 cm** total længde inkl. hale
Levetid	**8-12 år**
Aktiv	**Nat**
Levevis	**Jordboende**
Biotop	**Tørskov og regnskov**
Sværhedsgrad	**Øvet**

PASNING

Min. terrarie	**60 × 45 × 30 cm** L × B × H til 1 voksent dyr
Temperatur, dag	**24-28 °C**
Hotspot	**29-32 °C**
Temperatur, nat	**20-23 °C**
Luftfugtighed	**50-60 %**
UVB	**Valgfri**
Kost	**Insekter**
Holdes	**Enkeltvis, parvis eller 1 han med flere hunner**

AVL

Formering	**Æglæggende**
Kønsmoden	**11-12 mdr.**
Kuldstørrelse	**1-2 æg**
Inkubation	**40-60 dage** ved 26-29 °C

BESKYTTELSE OG PAPIRER

CITES	**Ikke omfattet**
EU-bilag	**Ikke omfattet**
IUCN	**Ikke truet (LC)**

Arten står hverken på CITES eller i bilagene til EU's forordning om handel med vilde dyr, så der kræves ingen CITES-papirer. Ellers gælder dyrevelfærdslovens almindelige krav. Køb helst opdrættede dyr, og bed om dokumentation for oprindelsen.

Om arten

Coleonyx elegans hører til øjenlågsgekkoerne ligesom *Eublepharis macularius*. Den har bevægelige øjenlåg og kan altså blinke, hvad de fleste andre gekkoer ikke kan. Under tæerne sidder ingen klæbelameller, så arten lever på jorden og klatrer kun lavt. Spredte, små knuder mellem de fine rygskæl kendetegner de store arter i slægten.

Ungerne er orangerøde med beige og sorte bånd og pletter. Med alderen bliver grundfarven mere beige, og de sorte bånd får skarpe, mørke kanter og skiftende former. Artsnavnet elegans betyder udsøgt og hentyder til tegningen.

Arten blev beskrevet af John Edward Gray i 1845 efter dyr fra Belize. Den er slank og bliver ca. 13-18 cm med hale, og den største målte længde fra snude til kloak er 120 mm. Ungerne er kun 3-4 cm ved klækningen. Halen lagrer fedt og kan smides, hvis dyret bliver bange. Den vokser ud igen, men ser aldrig helt ud som før.

Taksonomien er ændret for nylig: den vestlige form, der tidligere hed *Coleonyx elegans nemoralis*, blev i 2022 gjort til selvstændig art. Ældre opgivelser kan derfor dække begge former. Opdrættede dyr er ikke almindelige, og i Europa ses arten sjældent i handlen.

Udbredelse og levested

Arten lever i det sydlige Mexico og videre mod syd til det nordlige Guatemala og Belize. Arten er kendt fra delstaterne Veracruz, Oaxaca, Tabasco, Yucatán, Chiapas og Quintana Roo og desuden fra Nayarit ved Stillehavet, men de vestlige fund hører formentlig til den afspaltede art. Typelokaliteten er Belize, dengang Britisk Honduras.

Arten er også meldt fra Honduras og El Salvador, men det er ikke bekræftet, og landene er derfor ikke med på kortet. Afgrænsningen på kortet er grov og dækker Yucatán-halvøen og de nærmeste dele af Mexico og Guatemala.

> **Oprindelig udbredelse:** Mexico, Guatemala og Belize.

LEVESTED

Gekkoen er almindelig i både skov og åbent land på Yucatán-halvøen. Den hører hjemme i tropisk, fugtig løvskov, hvor den lever i løvlaget på skovbunden, men findes også i tørrere, stenede egne, op til omkring 1.000 meter over havet.

Om dagen skjuler den sig under sten og bark eller graver sig ned, og om natten jager den små hvirvelløse dyr på jorden. I en temperaturgradient i laboratoriet valgte dyrene omkring 24 °C. Der findes kun få målinger af temperatur og fugt på levestederne, så terrarieværdierne bygger på erfaringer fra fangenskab.

Læs mere: Varme og temperatur

Pasning

TERRARIET

Et voksent dyr skal have et terrarie på mindst 60 × 45 × 30 cm (længde × bredde × højde), og større er bedre. Bundarealet betyder langt mere end højden, for arten lever på jorden. To-tre dyr kan bo i 30 × 30 × 30 cm, men det er knebent, og især med flere dyr er et større terrarie et bedre udgangspunkt.

Bunden skal kunne graves i og gerne holde lidt på fugten, fx kokosfibre blandet med sand. Hold den let fugtig til tør, aldrig våd. Indret med flere skjul, end der er dyr: korkbark, flade sten, omvendte planteunderskåle og små huler. Tunge sten skal stå direkte på bunden af terrariet og ikke oven på bundlaget, så de ikke vælter, når gekkoen graver.

Lav altid et fugtigt skjul, fx en lille boks med fugtige kokosfibre og et hul i siden. Ventilationen skal være så god, at terrariet tørrer op få timer efter sprøjtning. Brug ikke tørret sphagnum i skjulene: en gekko af slægten er død af forstoppelse efter at have slugt mosfibre under et hudskifte.

TEMPERATUR

Hold 24-28 °C om dagen og 20-23 °C om natten, med et varmt område på 29-32 °C i den ene ende, så dyret selv kan vælge. Angivelserne svinger fra en baggrund omkring 24 °C med en varmeplet på 29-32 °C til 20-28 °C efter årstiden. Nattemperaturen er en tommelfingerregel.

Varmen kan komme fra en lampe eller fra en varmemåtte under en del af bunden og skal styres af en termostat. Små terrarier bliver hurtigt for varme, så mål både ved varmepletten og i den kølige ende, gerne med et infrarødt termometer. En kølig vinterpause kan sætte gang i avlen (se parring).

LUFTFUGTIGHED OG VAND

Hold luftfugtigheden på 50-60 % og lav i stedet et fugtigt mikroklima i skjulet og i en del af bunden. Sprøjt 3-4 gange om ugen, så en del af bunden bliver fugtig, og der kommer dråber på ruderne, som gekkoen kan drikke af. Terrariet skal være tørt igen efter nogle timer.

Stil desuden en lav skål med frisk vand. Den er ikke strengt nødvendig, når du sprøjter jævnligt, men den skader ikke. Arten kommer fra et fugtigere klima end de ørkenlevende slægtninge og må ikke holdes helt tørt, men heller ikke i stillestående, våde omgivelser. Et dyr, der mangler vand, får rynket hud og indsunkne øjne.

Læs mere: Luftfugtighed, sprøjtning og ventilation

LYS OG UVB

Arten er nataktiv og har ikke brug for særligt lys. Et tidsstyret lys i 10-12 timer eller dagslys fra rummet giver en fast døgnrytme. Om natten skal der være mørkt.

UVB er ikke nødvendigt, når insekterne pudres med kalk og D3-vitamin, og det er ikke undersøgt, om arten har gavn af det. Vil du give det, så brug et svagt rør til skyggedyr over en lille del af terrariet, så dyret altid kan trække sig helt væk fra lyset. Undgå stærke spotlamper og farvet natlys.

Læs mere: Lys og UVB Læs mere: Kalk, vitaminer og tilskud

FODER

Gekkoen lever af insekter og andre små hvirvelløse dyr. Dubia-kakerlakker eller fårekyllinger egner sig som grundfoder, og små melorme, soldaterfluelarver og voksmøllarver giver afveksling. Foderdyret må højst være lige så langt som afstanden mellem dyrets øjne, dvs. ca. 3 mm til nyklækkede unger og 6 mm til voksne.

Giv foderdyrene godt foder, før de bruges, og pudr dem med kalk og vitaminer. Stil gerne en lille skål med rent kalkpulver i terrariet. Unger fodres dagligt eller hver anden dag, voksne et par gange om ugen. Hold øje med kropsformen: halen skal være fyldig, men ikke fed. En foderskål, insekterne ikke kan kravle op af, forhindrer, at de gemmer sig i bunden, og mange dyr lærer at tage foder fra en pincet.

Læs mere: Foderdyr: hold og avl

ADFÆRD OG HÅNDTERING

Gekkoen er sky og aktiv om natten. Vildfangne dyr er ofte nervøse og smider let halen, mens opdrættede dyr kan vænne sig til holderen og med tiden tåle forsigtig håndtering. Arten er lille og skrøbelig, så hold den lavt over en blød flade, og tag aldrig fat i halen.

Hanner er aggressive over for hinanden og må ikke bo sammen. En han kan holdes med en eller flere hunner, og hunner kan som regel gå sammen, hvis der er plads og mange skjul. Dyrene kan dele hvilested uden at slås, men del dem, hvis du ser bid eller stress. Det er helt normalt, at dyret er skjult hele dagen, så grav det ikke frem for at se det.

Læs mere: Køb af dyr: opdræt, vildfang og transport

Avl

KØNSMODENHED OG KØNSBESTEMMELSE

Kønnet er let at se hos voksne dyr: hannen har en bule ved halens rod og tydelige porer foran kloakken, mellem bagbenene. Hunnen mangler begge dele. Hunnerne yngler første gang ved 11-12 måneders alderen. Vent alligevel, til hunnen er fuldt udvokset og i god foderstand, før hun sættes i avl.

PARRING

En vinterpause på et par måneder uden opvarmning anbefales for at få avlen i gang. Sluk fx varmen i omkring otte uger, og lad dyrene hvile ved 17-19 °C uden foder. Sæt derefter hannen til hunnen i en til to uger, og tag ham ud igen. Hunner af slægten kan gemme sæd, så én parring kan række til flere kuld.

Hos den beslægtede *Coleonyx variegatus* bider hannen hunnen i nakken under parringen, og det gør han formentlig også hos denne art. Hold øje de første nætter.

ÆGLÆGNING OG KULD

Hunnen lægger æg parvis, sjældnere et enkelt, og graver dem ned i bunden eller lægger dem i det fugtige skjul, hvis der er et. Der kan komme flere kuld om året, men der er ingen sikre tal fra fangenskab, så antallet står ikke i faktaboksen.

Giv hunnen et fugtigt skjul eller en æglæggekasse med fugtig vermiculit eller kokosfibre. Æggene skal tages ud og inkuberes, ellers tørrer de ud eller bliver gravet op. Giv hunnen ekstra kalk og insekter hele sæsonen.

INKUBATION

Læg æggene halvt ned i fugtig vermiculit i en lille beholder med et par lufthuller, uden at vende dem. Tilsæt vand fra siden, så æggene ikke bliver våde. Beholderen står i en lille inkubator eller på en termostatstyret varmemåtte.

Der er ikke offentliggjort inkubationstal for *Coleonyx elegans*. Faktaboksens tal bygger på *Coleonyx variegatus*, hvor æggene inkuberes ved 27-29 °C og mindst 80 % fugt i ca. seks uger. Intervallet 26-29 °C og 40-60 dage er derfor et skøn. Hos *Coleonyx variegatus* bestemmes kønnet af kønskromosomer og ikke af temperaturen, og det samme ventes hos denne art.

Læs mere: Inkubation af æg

OPDRÆT AF UNGER

Ungerne er kun 3-4 cm ved klækningen. Hos *Coleonyx variegatus* spiser de første gang efter første hudskifte, når de er 5-8 dage gamle. Giv dem mikrofårekyllinger og andre meget små insekter, pudret med kalk og D3-vitamin, og hold dem på køkkenrulle med et lille fugtigt skjul.

Hold dem enkeltvis eller i små grupper af samme størrelse, og del dem, hvis en bliver bidt eller jaget. Størrelsen gør både håndtering og fodring vanskelig, og tab af æg og unger er den største udfordring ved avl af slægten. Vej ungerne jævnligt, så du kan følge væksten.

Sundhed og typiske fejl

Arten regnes for hårdfør, men der er få dyrlægeerfaringer med den. De typiske problemer er:

- Udtørring, hvis terrariet er for tørt, og dyret ikke har et fugtigt skjul. Huden bliver rynket, og øjnene synker ind.
- Forstoppelse, hvis dyret sluger løst bundmateriale. En gekko af slægten er død efter at have slugt tørre sphagnumfibre. Brug en jævn, let fugtig bund.
- Kalkmangel, hvis insekterne ikke pudres, især hos unger og hunner i avl.
- Overophedning i små terrarier med varmekilde. Mål temperaturen flere steder.
- Tabt hale ved håndtering eller slagsmål. Den vokser ud igen, men ser anderledes ud. En meget tynd hale kan være tegn på sult eller sygdom.
- Bid og stress, hvis hanner holdes sammen, eller der er for få skjul.

Et sundt dyr har klare øjne og en fyldig hale. Søg en dyrlæge med erfaring i krybdyr, hvis dyret taber sig, ikke vil spise i flere uger eller ligger slapt.

Spørg altid dine kloge bekendte

Vejledningen er et godt sted at begynde, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskellige, og meget af det vigtigste lærer man af dem, der har holdt arten i årevis. Tal med en avler, en erfaren holder eller en dyrlæge med forstand på krybdyr og padder, før du anskaffer dyret - og igen, hvis noget ser forkert ud.